

O czym warto pamiętać w sprawnej komunikacji z osobą z zaburzeniami ze spektrum autyzmu*

1. Autyzm nie powoduje niepełnosprawności intelektualnej – stawiaj zatem przed osobami studiującymi z ZSA takie same wymagania, jak przed innymi, ponieważ zamierzają one zdobyć wykształcenie wyższe, zgodnie z przyjętymi efektami kształcenia.
2. Jedno z najważniejszych utrudnień w autyzmie dotyczy komunikacji. Osoby z autyzmem mogą mieć trudności z odczytywaniem komunikatów niewerbalnych (ton głosu, wykonywane gesty, ruch), co w efekcie może prowadzić do braku lub nieprawidłowego odczytywania intencji osoby mówiącej, samopoczucia czy nastroju drugiej osoby.
3. W trakcie rozmowy powinniśmy mieć świadomość, że w komunikacji z osobą z ZSA będzie konieczne czynne działanie z naszej strony, np. inicjowanie wypowiedzi, dopytywanie. Ważne jest także, aby nie skupiać się na kontakcie wzrokowym, bo jest to dla osób z ZSA trudne, wręcz rozprasające.
4. Osoby z autyzmem mają trudności z percepcją informacji i odbierają wypowiedzi innych w sposób dosłowny. W rozmowach z osobami z ZSA trzeba zatem dbać o precyzję i unikać wieloznaczności i metafor.
5. Osoby z ZSA mają utrudnioną percepcję rozumienia rozbudowanych poleceń, dlatego wskazane są w rozmowach z nimi krótkie, rzeczowe wypowiedzi („minimaksy” – minimum słów, maksimum treści). Muszą one być jednoznacznie skategoryzowane i pozbawione nieistotnych elementów.
6. U osób z ZSA występują ograniczenia w budowaniu interakcji. Warto zatem wykorzystywać ich inicjatywę i aktywność. W przypadku zauważenia ich wydłużających się, odbiegających od tematu wypowiedzi czy rozbudowanych pytań, można stworzyć jasne ramy formy i czasu, prosząc, żeby wypowiedziały się w pięciu zdaniach na jakiś temat. Potem można zaoferować spotkanie na konsultacjach, aby pogłębić zagadnienie w czasie dalszych rozmów.
7. Warto dostosować tempo pracy tak, aby nie zaburzając prowadzonych zajęć, sprzyjać indywidualizacji przekazywanych treści. Jeśli osoba z ZSA zgadza się, można włączać ją w pracę w mniejszej grupie, a jeśli nie, to uszanować jej wybór i nie zmuszać jej do tego.
8. Warto organizować formy zaliczenia, biorąc pod uwagę możliwości osoby z ZSA, ale zachowując wymagane standardy. Dostosowanie może polegać np. na zmianie formy, miejsca, liczebności grupy zaliczeniowej itp.
9. Osoby z ZSA mogą mieć zaburzenia w percepcji informacji. Z kolei badania pokazują, że nie mają preferowanych form odbioru informacji, dlatego warto wykorzystywać w pracy z nimi różnorodne, angażujące wiele zmysłów formy pomocy multimedialnych, ćwiczeń itp.
10. Poważną trudnością dla osób z ZSA jest dostosowanie się do zmian, dlatego zaleca się zachowanie możliwie stałych elementów we współpracy z nimi (np. sali zajęć, osoby prowadzącej zajęcia, grupy). Zapobiegnie to zaburzeniu poczucia bezpieczeństwa u tych osób, a w konsekwencji drażliwości czy uaktywnieniu zachowań nietypowych, w tym nieakceptowanych społecznie.

11. Warto w pracy z osobą z ZSA wykorzystać często występujące nietypowe zainteresowania. Niekiedy osoby te osiągają poziom ekspercki w danej dziedzinie, co można wykorzystać podczas zajęć, w czasie zaliczeń, jak również w celu prezentacji możliwości osoby studiującej na tle grupy.
12. Każda forma wsparcia udzielana osobie z zaburzeniem ze spektrum autyzmu powinna być dostosowana do jej indywidualnych potrzeb i możliwości, dlatego gdy mamy wątpliwości, możemy porozmawiać z nią o tym po zajęciach.
13. Niejednorodny odbiór bodźców u osób z ZSA może charakteryzować się nadwrażliwością, niedowrażliwością, różnym sposobem reakcji na ten sam element. Może to być nadwrażliwość na dotyk, światło, hałas lub niektóre dźwięki oraz zapachy.

* Na podstawie „Poradnika wrażliwej komunikacji, czyli jak komunikować się z osobami z niepełnosprawnościami i trudnościami w obszarze zdrowia psychicznego”, praca zbiorowa pod red. dr Magdaleny Cyrklaff-Gorczy, Toruń 2024

Link do pełnej wersji Poradnika.